EFICIENȚA MEDIERII ÎN SOLUȚIONAREA LITIGIILOR INTERNAȚIONALE (Cazul Republicii Moldova)

Alina DRĂGAN, Facultatea de Relații Internaționale, Ştiinţe Politice și Administrative

The content of the article expresses the historiographic analysis of the mediation research in the international dispute settlement, as well as the theoretical and conceptual determinations of international mediation and litigations, also describing the phases, forms and styles of the mediation process in the context of international dispute resolution and focuses on

demonstrating the efficiency of mediation to resolve international disputes, presenting a local analysis of the transnistrian conflict.

Metoda alternativă de soluţionare a conflictelor/litigiilor/diferendelor presupune o soluţionare a acestora de orice fel sau natură, cum ar fi civile, politice, comerciale, familiale, de muncă, penale, administrative, în altă formă decât cea folosită de către instanţele de judecată.

Reglementarea amiabilă şi binevoitoare a diferendelor are prioritate, deoarece soluţiile de împă-care se consideră a fi mult mai durabile şi implică cheltuieli financiare cu mult mai reduse faţă de o procedură în instanţa judiciară. Ele au randamentul necesar de a produce un impact pozitiv asupra sistemului judecătoresc, de la care se aşteaptă o manifestare activă a interesului, atât din partea executorilor profesiei juridice cât şi a societăţii civile, sub forma organizaţiilor nonguvernamentale.

Medierea este una dintre metodele cel mai des întâlnite în soluţionarea conflictelor internaţio-nale, datorită complexităţii sale de principii, a faptului că aceasta este adaptabilă şi flexibilă, aceste caracteristici poziționând-o a fi drept o strategie efectivă de reconstrucţie a păcii în orice faze conf-lictuale. Medierea poate fi folosită în prevenirea escaladării litigiului, fiind utilizată în domeniul diplomaţiei preventive, sau poate fi aplicată pentru a înceta violenţele, regăsindu-se în domeniul de gestionare a conflictului respectiv. Medierea, totodată, poate contribui la edificarea şi menţinerea păcii. Actualmente, abordarea conflictelor internaţionale într-o manieră pășnică şi rezolvarea acestora într-o modalitate reciproc avantajoasă se prezintă ca o prioritate în agenda globală.

Procedura medierii este una existentă de mai mult timp, mai ales în domeniul Dreptului Interna-țional Public şi al Relațiilor Internaționale, în prezent observându-se constant încercarea de a imple-menta această procedură în litigiile comerciale, conflictele din Dreptul muncii, divergențele cu copiii.

Pe arena internațională se vorbește tot mai mult despre necesitatea medierii în contempora-nietate. Autori precum J. Bercovitch şi J. Fretter accentuează faptul că în sistemul actual internaţional de state, care se caracterizează prin suveranitatea statului, prin capacitatea de distrugere a armelor deţinute de către actorii internaționali şi prin absenţa unei autoritaţi de ordin supranațional centrale, care ar avea

puterea de a reglementa comportamentul internaţional, capacitatea de a regla, de a aranja, de a dirija litigiile, prin nonviolenţă, este foarte necesară [1].

În același context, regăsim și versiuni precum că „reglementarea conflictelor interstatale și a celor intrastatale prin crearea și intensificarea negocierilor între părțile aflate în conflict cu ajutorul unui mediator, și pe baza unora dintre principiile medierii clasice, reprezintă un nou mod de a realiza pacea și de a depăși consecințele catastrofale ale unor astfel de conflicte” [5, p. 25].

Este demonstrat faptul că procedura de mediere poate lua diverse forme, dar am observat că este necesară o formă concretă care să se păstreze pe tot parcursul procesului, astfel încât nici o parte să nu se simtă la un moment dat discriminată din cauza schimbării formei purtării discuțiilor. La fel se întâmplă și cu stilul medierii. S-a constatat că de stilul pe care acesta îl posedă depinde cursul medi-erii. De asemenea, un mediator are stilul propriu, pe care îl implementează și în cadrul procedurii pe care o conduce, astfel formându-se un stil aparte. Vorbind despre fazele medierii, este de menționat că nu orice proces de mediere trece prin toate fazele, însă ajungerea la faza finală, de semnare a acordului de mediere, demonstrează succesului procedurii și satisfacerea intereselor ambelor părți.

Totuși, desfășurarea procesului medierii întâlnește uneori și diverse obstacole. Pentru o societate democrată egalitatea drepturilor este obligatorie. Însă, într-o comunitate afectată de decenii de vio-lență, aspectul social poate fi distrus esențial, iar aspectele politice, economice, sociale, culturale și etnice se interpătrund și nu pot fi separate. Acestea sunt dificultăți peste care dau procesele de medi-ere în cazurile soluționării unor litigii internaționale precum cazurile Irlandei de Nord și Kosovo. Diferența în întâmpinarea acestor impedimente dintre diferite cazuri, însă, o reprezintă modul de de-păşire a lor. Ne referim la faptul că Irlanda de Nord a reușit să treacă peste aceste aspecte cu ajuto-rul mediatorilor externi, astfel ajungând la o situație pașnică astăzi, pe când în același timp Kosovo nu a putut devansa problemele interne astfel participând și azi la un process de mediere prelungit.

Complexitatea procedurii de mediere a absorbit și cazul Republicii Moldova. În scopul aplanării conflictului transnistrian de-a lungul

timpului, procesul de mediere întreprins a suferit diverse schimbări, atât în formatele de negocieri, cât şi în poziţia propriu-zisă a Moldovei faţă de diferend. La început, în ultimul deceniu al secolului XX, şefii statelor mediatoare din cadrul procesului de reglementare paşnică a problemei transnistriene îşi manifestau intenţia de a activiza, în comun cu OSCE, eforturile de mediere şi confirmau disponibilitatea statelor Federaţia Rusă şi Ucraina de a fi garanţi ai respectării prevederilor statutului special, definit prin documentele de rigoare, al Transnistriei, drept parte componentă a statutului unitar şi indivizibil Republica Moldova [2, p. 178].

Cu timpul însă, din cauza inegalităţii actorilor participanţi la proces conform dispoziţiilor Memorandumului din 1997 [3], a prevederilor Memorandumului Kozak din 2003 de staţionare a trupelor ruseşti pe teritoriul Moldovei pe un termen de 15 ani, din cauza distribuirii locurilor în Parlament conform aceluiaşi document [4], din cauza interzicerii importului rusesc de vinuri moldoveneşti din 2006 medierea în cazul conflictului transnistrian a stagnat timp de aproape 6 ani.

Eforturi depuse în aplanarea conflictului pe parcursul a cca 25 de ani s-au constatat, însă mereu am întâlnit impedimente care nu au permis soluționarea acestuia. De cele mai multe ori, dificultățile în reglementare au survenit din cauza atitudinii ostile, neindulgente, chiar și arogante a unor părți implicate în proces. În acest mod, avem astăzi un proces tergiversat, care nicidecum nu a soluționat conflictul de fond în nici orundă desfășurată.

Astfel survine necesitatea examinării realităților și perspectivelor de reglementare a conflictului transnistrian prin mediere, deoarece datorită avantajelor procedurii și faptului că în acest diferend deja există mediatori, procesul de mediere promite a fi unul încununat cu succes.

Schimbările necesitate de actualul format de negocieri parvin în urma ineficienței demonstrate de către acesta și datorită perspectivei pe care o ilustrează un potențial format „3”, în care Republica Moldova și Transnistria ar fi părți, iar OSCE mediator. În acest context, părțile ar beneficia de statutul egal propus de procedura medierii și de asigurarea unei echități în soluția finală.

Rolul potenţial pe care OSCE îl poate juca în soluționarea mai grabnică a conflictului transnistrian ţine de instalarea unui mandat clar şi statut legal unic de observare şi mediere a situației, în calitate de

singur mediator general, cu misiuni civile şi de poliţie în vederea democratizării regiunii transnistriene şi reintegrarea ei după finalizarea procesului de mediere.

Analizând procesul de mediere din diverse perspective, am constatat că medierea este o metodă de soluționare a conflictelor pașnică, care pune părțile participante pe picior de egalitate, deschisă spre alegerea unei soluții convenabile ambelor părți, față o soluție care ar putea fi impusă de o instanță de judecată, totodată nefiind foarte costisitoare și cu o probabilitate mare de succes.

Referinţe:

1. BERCOVITCH, J., FRETTER, J. *Ghid regional al conflictului internaţional şi managementul. Din 1945 până în 2003.* Bucureşti: All, 2004. 400 p.
2. SOLOMON, C., GUMENIUC, A. Conflictul transnistrean şi procesul de negocieri în formatul „5+2". În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică), nr.3 (XLII), 2008, p. 174-185.
3. *Memorandumul privind principiile normalizării relaţiilor dintre Republica Moldova şi Transnistria.* [Accesat 18.04.17] Disponibil pe internet: http://customs.gospmr.org/wp-content/uploads/2015/03/moscow_memorandum_rus.pdf
4. *„Меморандум Козака": Российский план объединения Молдовы и Приднестровья.* [Accesat 22.04.17] Disponibil pe internet: https://regnum.ru/news/458547.html
5. ШМЕЛЕВ, А. Политическая медиация как способ разрешения международных и внутригосударственных конфликтов. В: Вестник восстановительной юстиции, 2013, № 10. с. 24-30.